Világosság
1947 FEB. 9

14

A PESTI hártetők alatt

reménytelenül verekszik a társbérlő, a főbérlővel viaskodik a „kifogástalan uriember", tizen nagyhotelben, húszezren egyéb címen élnek

Tízezer ember viszont „semilyen címen" lakik romházakban, bútoroskocsiban és kriptában

Két esztendővel a főváros ostroma után, amelynek hozhatos vihara súlyos károkat, kiesésekét okozott az egyre jobban felszaporodó lakosság miatt amúgyis elégtelen számú lakásokban, változatlanul tart a nyomasztó lakáshiány Budapesten. Általános háborúutáni jelenség, rányomja bélyegét az emberi életformára, külön típusokat, egyéniségeket termel ki, furcsa, groteszk vagy szomorú figurákat, jellegzetes szokást, különös mozzanatokat ad a nagyváros arculatának.

Hogy élnek Budapesten 1947 telén a lakáshiány nélkülözései, tehetetlen fogyni, szemérmes kétségei, erőt próbáló megtűrhető bűnei ezek most villámsiperszerűen.

TÁRSBÉRLET

Ötvenen [illegible] van Budapesten. Hatvanegyszerkülönösvonalú agró háború, mindennapos ostromán. A hadiállapot legtöbbnek a konyha, fürdőhasználat körül kialakult hallgatólagos megállapodás megszegésekor tűi be. A hallgatólagos megállapodást általában már az első hónap meg szokták szegni. A hadiállapot tehát beáll, a társbérlők a lovagiasság szabályait félretéve vívják egymás ellen elkeseredett gerillaháborújukat. Közben az „úgy állandóan folyamatban van", mert minden társbérlő örök vágya, hogy egyszer főbérlő lehessen, a gázfűtőhely ismeretlen nyílásain az ő ebédje főjjön, a fürdőszobában addig időgyűjtessen a szájat, ameddig kedve tartja és este hiánytalan az kelljen dúrnia a rádiót. Igénylés és ellenigénylés, akta és ellenakta, véghatározat első, másod- és harmadfokon, a lakáshivatalok szobái nap mint nap megtelnek szájat igazukat bizonygató társbérlőkkel. A harc, amelyet lankadatlan hittel vívnak egymás ellen, más és más eszközökkel folyik a belvárosi társbérlők közt, a nyolcadik kerületben és a perifériákon. A belvárosi társbérlők nem sokkal a hadiállapot beállta után már csak ügyvédjeik útján érintkeznek. A nyolcadik kerületi társbérlő követet küld. Nagynénja, sógora és más „elfogulatlan" rokonai keresik fel az ellenfelet, hogy jobb belátásra és a lakás elhagyására bírják. Az angyalföldi társbérlő már nem riad vissza a testi fenyítéstől sem, a konyha vagy tűzhely körül történt határsértés után nem egyszer elkeseredett kézitusára kerül a sor, amelynek csak a benyomuló szomszédok vetnek véget.

A nőtelen lodérlők sorsa és a társbérlők közül kerül ki. A rendőrségre naponta érkeznek a bejelentések, amelyek arról számolnak be, hogy a másik fél aranyat rejtegetett, többezer forintot sikkasztott, vagy már több alkalommal sajátkezűleg is gyilkolt... A lakáshiány filozófiája szerint ügyanis a társbérlet az a jogviszony, amelynek eredményeképpen a két fél halálosan meggyűlöli egymást...

PENZIÓ

— Fekete úr a leves helyett ma új ágyhuzatot kér, Kovácsné őnagysága telefonálja a tesztát...

Nem titokzatos rádióüzenet rejtjeles szövege ez és nem valamelyik elmegyógyintézet párnázott különszobájában hallottuk. A mondat vagy hozzá hasonló naponta hangzik el minden budapesti penzió közös ebédlőjében, ahol a lakáe- és pénzhiánnyal küzdő emberek próbálnak megalkudni a kényszerítő körülményekkel. Mert minden fillér külön számít, a tulajdonos kíméletlenül a számlához csapja a tiszta ágyhuzatot, a savanyúságot és a tolefont. *A bér aránylag igen magas, tízezer, húsz forint naponta,* az élet álló megalkuvás a többi sorstárs szenvedélyeivel, a tulajdonos új meg új „megszívlelendő" tanácsaival, gyengéd figyelmeztetéseivel, feltételeivel. Lakás és teljes ellátás. De a látszat csal, a penziólét több bosszúsággal, apró gyötrelemmel, mint „családi kényelemmel" jár, a penziólakók naponta csüknek meg komoly arccal az életükre és mindenre még, ami szent, hogy csomagolnak, elköltöznek, soha többé penzióba be nem teszik a lábukat. Aztán mégis maradnak. Mert hiszen hová mennének?

A SZÁLLODALAKÓ

A sors kegyeltje, a lakáshiány nyomasztó gondjain felülemelkedő boldog ember, első a boldogok és szerencsések rangsorában, akinek saját lakása van, névtáblája a kapu alatt, vendégeket fogad, házmesterpénzt fizet és estánként kiadja a szemetet: *a főbérlő.* Az irigylésre méltó budapesti illetőségűek listáján közvetlen utána a *szállodalakó* következik. Gazdag ember, szobájában telefon, meleg vízben mosdik, éjszakánként lerúgja magáról a takarót, mert a központi fűtés gőzszagú levegője megfuvazsztja álmában. *Mindezért ötszáz-ezer forintot fizet havonta.* Ezek a listavezetők persze roppant kevesen vannak. *Az elsővonalbeli budapesti szállodák mindössze talán tíz állandó lakót tartanak nyilván.* Magányos, idősebb emberek, nincs senkijük és nem is törnének meg maguk körül senkit, ám ragaszkodnak a pontos kiszolgáláshoz. Több helyet elsővonalbeli szállodáink állandó lakók számára nem is tudnának biztosítani. A szobákat jórészt még mindig a diplomáciai testületek tagjai lakják, külföldi kereskedelmi megbízottak, vagy a segélyszervezetek vezetői.

Az úgynevezett harmadrendű szállodák, „szobák kaphatók éjjel-nappal átutazóknak, vidékieknek" nem szívesen vesznek állandó lakót. De a szükség törvényt bont, a lakáshiány kényszerít, a pesti garnikban ma élnek olyanok is, akik idestova már tizedik hónapja „utaznak át" és még mindig naponta fizetik a szoba bérét, hat, nyolc vagy tíz forintot. Ez sem nevezhető éppen első műlatságnak. *És gyakran van razzia,* az embert hetente háromszor is felzörgetik álmából, tessék kinyitni, rendőrség...

EGYÉB CÍMEN...

A hivatalos adatok szerint a *főbérlők,* társbérlők, albérlők mellett „egyéb címen" lakik még Budapesten *húszezer ember.* Egyéb címen, azaz sem főbérletben, sem társbérletben. Az egyéb címen lakók közt első helyen az ágyrajárók meglehetősen népes társadalma áll. *A rendőrség nyolcszázegynyolvan olyan ágyrajárótartót ellenőriz, akik üzletszerűen űzik az ágyrajáróztatás mesterségét,* azaz személyenként nyolc, tíz vagy tizenöt ágyrajáró éjszakai nyugalma biztosítja számukra a mindennapi kenyeret. Kettő vagy három forintot fizet az ágyrajáró naponként, de van olyan hely is, ahol félágy kapható ötven fillérért és sokszor csak éjfél után fekszik le az ismeretlen hálótárs...

Az ágyrajárók mellett „egyéb címen" laknak még Budapesten az elmegyógyintézeti ápoltak, menhelyek gondozottai, árvagyerekek és a bűncselekményért jogerősen elítélt személyek...

Húszezren laknak tehát „egyéb címen" *és mintegy tíz-tizenötezerre tehető azoknak a száma, akik semilyen címen nem laknak.* Nyomortanyák, tömegszállások bejelentetlen futóvendégei, a romházakban, légiót ízelhelyiségekben, holtvágányok vagonjaiban alvók, mindennap mázsát és mázsát találja ünet az éjszaka és a rendőrség.

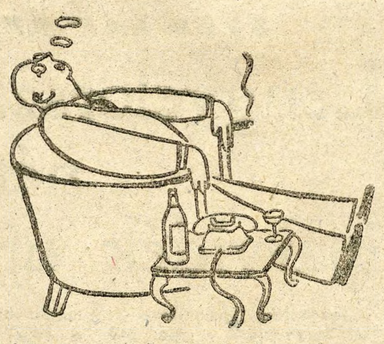

ALBÉRLET

fokkal régebbi intézmény, mint a második világháború lérchosa tárcsázást. Multja, története van. *Hajdanta kétszáz esztendős.* A nyolcvanas évek urbanizálódása, a vidék nagyvárosa felé való törekvése idején kerődött az albérleti szobák romantikája. Most akkor még romantikája is volt az albérletnek. Az udvari szobában meghúzódott egyetemi hallgató híres orvos vagy mérnök korában elvette feleségül a főbérlő lányát...

Romantikára, albérletben most nincsen szükségünk. *A rendőrségre életveszélyes fenyegetés miatt érkező bejelentések legnagyobb része albérlő és főbérlő közti nézeteltérésből származik.* A rendőrség értelmében az életveszélyesen fenyegetőt őrizetbe kell venni és őrizet alatt kell tartani mindaddig, míg a fenyegetés során kinyilvánított szándékairól le nem mond. Ha a rendőrséget minden esetben betartanék, úgy külön épületeket kellene az életveszélyesen fenyegetőnek fő- és albérlők számára fenntartani, hiszen *a legutolsó adatok szerint 53.747 az albérlők száma Budapesten...*

Az albérlő, amikor az ajtócsengőre, villanycsengőre, fa dörzsére, kapu alá szegezett cédulára megjelenik a főbérlő előtt, — *még „úriember".* Minden albérlő, amikor az albérleti szobát kivesszi, úriember. Magányos úr, egyedülálló úr, idősebb úr, vagy kifogástalan úriember. De amikor elmegy, akkor derül ki, hogy gazember volt. Minden távozó albérlő a főbérlő szemében gazemberré válik. Mi az oka a szédálatos átalakulásnak? Talán az, hogy főbérlő és albérlő örökké átmeneti állapotnak érzi a közöttük fennálló jogviszonyt. Az albérlő, — minden albérlő — *főbérlő akar lenni egyszer és* minden főbérlő vágya, hogy soha többé ne kelljen albérlőt tartania...

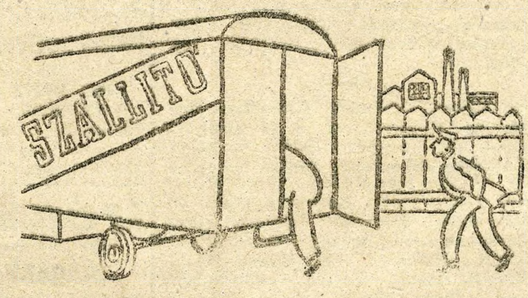

SEMILYEN CÍMEN

a Hungária körút üres telkein álló elhagyott bútoroskocsikban a legjobb aludni. Az ember nem fázik, kis holmiját is odahagyhatja nappalra, nem szenvedhet be az eső. Tizenöten, huszan is elférnek a kocsikban, egymást melegítik. A lefektetésre váró gázoló már rosszabb, befúj a szél és könnyen meg lehet fagyni. De a beton csatornagyűrűk, amelyek ismeretlen céllal hevernek sokhelyütt a külvárosokban még ennél is alkalmatlanabbak éjjeli szállás céljaira. A betonczső rövid, az embernek kilóg a lába és éjszaka, téli víz közben lehúzzák róla a cipőt. A kripta sokkal kellemesebb, de sokat kell gyalogolni, míg a kő estánként hazaér...

Vajda István

Hanyag embernek hideg az otthona,
mert
VEHET és VIHET AZONNAL MELEGET
a Fűtőrosi Fűtőállalattól
Naponta 8—3-ig
Budapest V. Teleki Pál utca 12